

Д.С. Чеботарьова, студ., V курс, гр. ЕПМ-11, ФЕМ
Науковий Керівник – к.е.н. доц. О.М. Кушніренко
Житомирський державний технологічний університет

ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день поняття «податкове навантаження» є дискусійним і єдиного підходу щодо трактування сутності немає. У сучасній економічній літературі існують різні точки зору щодо трактування сутності поняття «податкове навантаження» (тягар). Однак всі вони сходяться на тому, що це відносний показник вимірювання, за яким проводиться аналіз та оцінка рівня ефективності дії окремих податків чи податкової системи у цілому. Проблеми податкового навантаження та його впливу на соціально-економічні процеси, що відбуваються в країні присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як А.Виварець, О.Амоша, Л.Кизилова, Ю.Іванов, А.Іванченко, О.Ковалюк, В.Корнус, І.Майбуров, Д.Мельник, Т.Мунтян, В.Опарін, В.Сенчуков, М.Стецишин, О.Єськов, О.Шарікова та ін.

Податки впливають на виробничу діяльність підприємств, на їх прибутковість, платоспроможність, фінансову стійкість, можливість формування фінансових ресурсів для інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність продукції. Рівень цього впливу залежить від системи оподаткування - самого складу податків, рівня їх фіскальності, методів їх стягнення, стабільності та досконалості податкової системи. Вплив окремих податків на доходи бюджету і діяльність підприємств залежить, насамперед, від бази оподаткування - чим більш широка база даного податку, тим суттєвішою може бути сила його впливу. Рівень цього впливу залежить від системи оподаткування — самих податків, рівня їх фіскальності, методів їх справляння, стабільності змушує суб'єктів підприємництва та досконалості системи. Недосконалість податкової системи відмовитись від легальних методів господарювання, ухилятися від сплати податків.

Для того щоб ефективно керувати системою оподаткування підприємства, необхідно, насамперед, вивчити та теоретично обґрунтувати об'єкт управління. Крім якісного аналізу системи оподаткування – переліку податків, сплачених підприємством, їхнього взаємозв'язку, ступеня впливу окремих податків на об'єкти оподаткування, необхідна сукупна характеристика оподаткування, що дозволить зробити висновок щодо впливу всієї системи податків на фінансово-господарську діяльність підприємства. Отже, існує необхідність розгляду наукових підходів та процедури аналізу податкового навантаження на підприємство. Аналіз численних наукових публікацій з цього питання дозволяє стверджувати про актуальність вказаної проблеми.

Аналіз оподаткування підприємств (податковий аналіз), на нашу думку, є основним елементом у системі управління податковим навантаженням. За змістом процесу управління проводиться перспективний, оперативний і поточний (ретроспективний) аналіз оподаткування підприємства за той або інший звітний період.

На етапі перспективного управління визначаються такі основні й принципові для подальшого функціонування підприємства моменти, як мета й завдання, сфера виробництва й обігу, напрямки діяльності, організаційно-правова форма й форма власності, структура і її складність, місце розташування й т.д. Всі ці елементи бізнес-плану взаємопов'язані з оподаткуванням.

На підставі представлених до розгляду бізнес-планів складаються податкові моделі майбутнього підприємства. Кожна модель аналізується за допомогою системи показників приведених в теоретичній літературі з оподаткування.

Крім того, показник податкового навантаження піддається структурному й факторному аналізу. На основі факторного аналізу вносяться необхідні коректування у розглянуту податкову модель бізнес-плану. Оцінюється зміна податкового навантаження й чистого прибутку при граничній зміні кожного фактора.

На етапі оперативного управління проводиться аналіз оподаткування поточних господарських операцій.

На етапі поточного управління здійснюється контрольна функція оподаткування. Розраховуються відповідні коефіцієнти оподаткування. Фактичні (ретроспективні) дані порівнюються із плановими (прогнозними). Отримані відхилення аналізуються й приймається рішення про внесення змін у податкову політику й організацію податкового менеджменту на підприємстві.

Практика аналізу оподаткування підприємств показала ефективність проведення так званої структуризації податків, в результаті якої формується всебічна інформація про кожний податок і визначення на цій основі можливості скорочення податкового навантаження.

Недостатня увага до цього питання приводить до прорахунків у їхньому плануванні й сплаті, що неминуче викликає застосування штрафних санкцій. Досвід перевірок податковими органами

підприємств показує, що в більшості випадків причинами застосування штрафних санкцій стали допущені помилки визначення того або іншого параметра податку.

Для подолання наявних пробілів методології аналітичних досліджень передбачається методика податкового аналізу на підприємстві.

Предметом податкового аналізу є інформаційно-аналітичне забезпечення прийнятих рішень в області оподаткування підприємства.

Однак у цілому суб'єкта аналізу цікавлять питання збільшення доходів підприємства після сплати податків. При такій постановці питання податки розглядаються як фактор, що діє на результативний показник, а об'єктом дослідження вже будуть фінансові результати підприємства. Одночасно в аналітика з'являється можливість оцінити вплив податків на результати діяльності підприємства порівняно з іншими факторами, вибрати найкращий шлях управління всіма фінансовими ресурсами.

Методика податкового аналізу містить у собі два взаємозалежних блоки: аналіз і оцінку впливу податків на результати діяльності підприємства й аналіз оподаткування підприємства в спектрі окремих найбільш обтяжливих податків.

Потрібно враховувати, що надмірне податкове навантаження є негативним чинником державної податкової політики, яке відповідним чином впливає на розвиток національної економіки, стримує ділову активність суб'єктів господарювання, уповільнює зростання валового внутрішнього продукту та є однією з причин виникнення таких кризових явищ у суспільстві, як соціальна напруженість та загальне зубожіння населення.

Окрім того, скорочення податкового навантаження може забезпечити активізацію інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання і підвищення ділової активності, що, в свою чергу, може сприяти зростанню обсягів податкових надходжень до бюджетів.

Отже, проблема визначення тягаря податків та характеру їх впливу на економіку й добробут платників стає одним із пріоритетних напрямів економічної політики України на етапі вдосконалення вітчизняної системи оподаткування задля зростання її конкурентоспроможності.

Розробка комплексних теоретичних досліджень податкового навантаження стане важливим кроком до практичного визначення ефективності функціонування податків, наслідків їх дії та відповідно сприятиме подальшому вибору шляхів удосконалення вітчизняної податкової системи.